

Ášj vilÁjgot adott: TengerÁsz Henrik

Hozzáadta: lakosm

2004. oktÁber 20. Szerda 19:32

UtolsÁ frissitÁs 2009. majus 04. HétfÁ 20:49

A tÁrkÁleles herceg - mondhatnÁnk ÁletmÁve Áos egyÁnisÁge alapjÁin a portugÁliai Henrik infÁnsra, noha a kortÁj nem Át, hanem a kÁsÁ'bbi II. JÁnos kirÁlyt illetÁk e hÁ-zelgÁ' elnevezÁssel. Mi TengerÁsz HenrikkÁnt tartjuk Át szÁ elismerÁssel adÁzva a nagy eurÁpai expanziÁ kezdeti szakaszÁban jÁtszott, legendÁkkal is bÁ'sÁgesen Ávezett szerepÁnek.

A kÁnyvnyomtatÁs feltalÁlÁsa, a naprendszer feltÁrkÁpezÁse, valamint Amerika felfedezÁse Áj tÁvlatokat mutatott a emberisÁg tÁrtÁnetÁben. De vajon ÁletÁkben megillette-e a tettÁkhÁz mÁltÁ dicsÁ'sÁg a haladÁs hÁrom Át Gutenberget, Kopernikust Áos Kolumbuszt? Vagy csak a kÁsÁ'bbi szÁzadok emeltÁk Áket a kultÁrhÁroszok sorÁjba?

A 15. szÁzad hallatlan felfedezÁsei bearanyoztÁk a kÁzÁpkor vÁgÁt jelzÁ' mintegy szÁz esztendÁt, s megnyitottÁk Ájkor kapujÁit. Ám Gutenberg tÁnkrement, Kolumbusz pedig meghalt anÁlkÁl, hogy tudta volna: egy Áj vilÁgot fedezett fÁl, amely mÁg csak a nevÁben sem ÁllÁ-tott emlÁket az akaratlan konkviztÁdornak.

A sors talÁjn mÁg Kopernikushoz volt a legkegyesebb, hiszen Á' 1543-ban a halÁlos ÁjgyÁjn megpillanthatta Álete fÁ mÁvÁnek, Az Ági kÁrpÁjlyÁk mozgÁsÁjÁ Árott kÁziratÁnak kinyomtatott pÁldÁjnyÁit. BÁr a teljes gyÁzelmet csak ÁvetkezÁ' ÁvszÁzad hozta meg: ekkor mÁr senki sem vonta kÁtsÁgbe, hogy a FÁld gÁmbÁlyÁ, s ezt a tÁnyt Kolumbusz ÁtjÁval igazolva is lÁttÁk.

A 15. szÁzad derekÁjn EurÁpa egyre nagyobb gyanakvÁssal Ás fÁlelemmel figyelte a megerÁ'sÁdÁ' oszmÁjn birodalom terjeszkedÁsÁt. A korÁjbbi szÁzrafÁldi kereskedÁ'utak, amelyek a "mesÁs Keletre" vezettek, veszÁlyessÁ vÁltak. A portugÁl trÁnÁrÁkÁs, TengerÁsz Henrik fejÁben szÁletett meg elÁ'szÁr a gondolat: tengeri Áton, Afrika megkerÁlÁsÁvel ÁrjÁk el a hÁtsÁ-indiai szigetvilÁgot, a fÁszerek hazÁjÁit. Á' tervezette Áos ÁpÁtette az elsÁ karavellÁkat, a hosszÁ tengeri hajÁzÁsra alkalmas, hÁromÁrbocos, hÁromszÁg vitorlÁs, karcsÁ, fordulÁkony, gÁmbÁlyÁ-tett fenekÁ, tÁkesÁlyos hajÁkat. A portugÁl tengerÁszeknek sikerÁlt az irÁjnyÁ mutatÁjÁt Ágy rÁgÁzÁ-teniÁk, hogy az mindig vÁz- szintesen Ájlljon Áos pontosan mutassa az irÁjnyt. A korabeli tÁrkÁpek ismeretÁben azonban TengerÁsz Henrik terve megvalÁsÁthatatlannak lÁtszott: mÁg abban a tudatban Áltek, hogy AfrikÁt nem lehet kÁrÁlhajÁzni.

Kolumbusz KristÁf amikor vÁgighajÁzta a portugÁl fennhatÁsÁj alÁ tartozÁ guineai partvidÁket, eltÁrkÁlte, hogy nyug felÁ hajÁzva, a nyugati tengeri Áramlatok segÁtsÁgÁvel kÁzelÁ-ti meg az indiai partokat, s a keleti ellenÁramlattal pedig kÁnnyedÁn visszatÁr EurÁpÁba. A tudomÁny megfelelÁ' feljegyzÁsekkel rendelkezett a szÁljÁrÁsrÁ, s ezeket a megfigyelÁseket Kolumbusznak volt alkalma ellenÁrizni Áos kiegÁszÁ-teni afrikai Átjai sorÁjn. Volt azonban ebben a tervben egy rendkÁvÁl bizonytalan pont: a FÁld gÁmbÁlyÁ, Áim azt senki sem tudta, mekkora is ez a gÁmb? Ezen ismeret hiÁjnyÁban tehÁjt mondhatni, kalandor vÁjllalkozÁs volt KolumbuszÁ! SzÁjmÁ-tÁsok voltak ugyan, mint ahogy ezek alapjÁjn tÁrkÁpek is kÁszÁltek, de adataik csak becslÁsen alapulhattak.

A becsÁlt tÁjvolsÁgot aztÁjn az ambÁ-ciÁzus hajÁs kÁpzelete tovÁjbb rÁvidÁ-tette, Ágy pedig elÁrhetÁ'nek tÁnt a tÁcÁl: JapÁjn Áos az IndiÁk. "ÁriÁsi hiba folytÁjn ÁriÁsi felfedezÁs" - vÁlte Jean Baptist Anville, a 18. szÁzadi francia fÁldrajztudÁs. Ástja sorÁjn Kolumbusz - a korabeli hajÁzÁsi elÁ'Á-rÁsoknak megfelelÁ'en - igen pontos Áos rÁszletes hajÁnaplÁt Árt.

Ennek eredetije elveszett ugyan, de Las Casas az IndiÁk tÁrtÁnetÁrÁ' l Árt krÁnikÁjÁba az egÁsz naplÁt lemÁsolta, Á megmaradt az utÁkor szÁjmÁra ez a pÁratlan dokumentum. S Ágy derÁlt fÁny Kolumbusz aprÁ csalÁsaira is, ahogy a naplÁba jegyzett adatokat meghamisÁtotta, nehogy kiderÁljÁn a legÁnysÁg szÁjmÁra, hogy milyen rettenetesen messze kerÁltek a partokÁl. Mert a hosszÁ, eredmÁnytelen hajÁzÁs bizony kikezde az emberek tÁrelmÁt, mÁj-r-mÁj fÁlÁ' volt, hogy fellÁzadnak, s akkor megsemmisÁl a nagy terv. Kolumbusz Álete vÁgÁig makacsul ragaszkodott a fÁldgolyÁ' nagysÁjÁrÁl alkotott elkÁpzelÁseihez, valamint ahhoz, hogy 1492. oktÁber 12-Án elÁrkezett IndiÁba. E tÁvedÁse alapjÁjn nevezÁk ma is Amerika Á'slakÁit indiÁnoknak, a kÁzÁp-amerikai szigeteket pedig nyugat-indiai szigeteknek.

A tengernagy 1506. május 20-Ájn hunyt el Valladolidban. SÁrjÁra FerdinÁnd kirÁly a kÁvetkezÁ'ket Áratta: A Castilla y a LeÁn Nuevo Mundo diÁ ColÁn. Vagyis: KasztÁ-liÁnak Áos LeÁnnak Áj vilÁgot adott Kolumbusz. TengerÁsz Henrik - A

tájköletes herceg mondhatnánk a letmásvé és egyéni alapjain a portugáliai Henrik infánsra, noha a kortársak őt, hanem a későbbi II. János királyt illetőké és házelgél elnevezéssel.

Mi Tengerész Henriként tartjuk őt számon, elismeréssel adóza a nagy európai expanzió kezdeti szakaszában játszott, legendákkal is bővegesen ívezett szerepének.

Tengerész Henrik mérhetetlen ambícióval, lendülettel szervezte, átszervezte a jobb és jobb feldarabok feltárá és meghódítását. I. János király másodszerül fia, a márok elleni házdelem egyik legdinamikusabb egyéniét emelkedett ki a kortárs nemesurak közül: a keresztshadjárat eszméje ölete végéig meghatározó szerepet játszott politikai tevékenységében.

Ceuta erődök bevétele - az afrikai expanzió kezdőpontja - után a török kormányzókat, majd hamarosan az egyik leggazdagabb, komoly katonai erőt is képviselő portugál lovagrend nagymestereket szervezte a további hódításokat.

Később, immár a dél-portugáliai Algarve tartomány (a korabeli portugál halászat, kereskedelem, hajás "felgyőre" kormányzókat végleg az észak-afrikai partokkal farkasszemet néző Lagosban telepedett meg; ide, ebbe a forgalmi központba tette át állandó székhelyét, fővárosi udvarát.

Henrik műveltségé bizonyosan nem maradt el királyi testvérei mellett; ám a deklaráció első sorban a földrajzi, csillagászati, matematikai, kartográfiai tudás legfrissebb eredményei, illetve azok gyakorlati hasznosítása felé fordult. Bár terveit a legfontosabb szerepelt, hogy a stratégiai helyen fekvő Sagresben érő, a tengerészeti telepet alapítson, a köztudatban meggyőző hiedelemmel ellentétben semiféle leltári forrás vagy leletanyag sem utal arra, hogy itt, a Vila do Infante néven településen a hajás ismeretek szisztematikus átadását célzó "tengerészeti akadémiát" tartották.

A navigációs tudományának hosszú évszázadokra a vitorlász hajó kormányzója elsajátított, de a tényleges tapasztalati ismeretanyag maradt. Tengerész Henrik nem annyira tudósa, mint inkább a tudományok eredményeiben is járatos szervező volt a felfedezések első, nagyjérből a 15. század első felében "tengerészeti akadémiát" Vasco da Gama Indiába vezető útját tartó szakaszának.

Nem csupán - s talán nem is első sorban - a megismerés végya átszervezte a hajóra mindössze négy alkalommal szülő Tengerész Henriket az éjjel és éjjel expedíciók felszerelésére.

A kor nemesemberének, nagyhatalmú földesúrnak "természetes" ambícióival munkálkodott magánbirtokosi vagyonának szüntelen gyarapításán. A tengeri expanzió megindulásában játszott szerepét persze mindez sem csorbítja; ambíciói és az ehhez párosuló lehetőségek, vagyon és befolyás a korai felfedező utak motorjává váltak.

Kapcsolódó anyag : Wikipedia